

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan

Sebe

Babilon mangan faxi Isirayila baxoni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii joreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala man bata dununa fe famato wuyaxin lankemaya Daniyeli xa. A ne sebe Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dununa wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye toroma, han Ala man yi e mali, e yi daxo e baxoni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebei Daniyeli sora

firindeni, na γεμενα nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bɔxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo γεμεν godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mɔn naxa a na γεμεν yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna νεεν, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mɔn sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa mɛnni fa fala a jεε kεμεε naanin jεε tonge solomasεεε nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe seβexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jεε kεμεε naanin tonge suulun nun solomasεεε benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jεε kεμεε naanin tonge naanin nun suulun fata jεεne tεnge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jεε mɔxɔjεn nun suulun ti, xanamu, a barin to jεε tonge saxan nun solomasεεε ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jεε tonge saxan nun saxan ti. Na bunna νεεν, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jεε kεμεε suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankeɛmaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu

dɛnkɛɛyani, hali kɔntɔfili feen nun tɔrɔyaan sifan birin e sɔtɔ.

Daniyeli nun a lanfane Babilɔn yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ saxandena, Yuda yamanani, Babilɔn mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalɛn taan ma, e yi a rabilin yɛngɛsone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasariɲanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilɔn yamanani, a yi se xɔnne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isir-ayila foningena ndee yɛ matongo, naxanye keli xi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaranxine yɛ matongo naxanye kɛndɛ, e tofan. E xa kɔta alogo e xa nɔ wanla kɛ mangana banxini. E luma nɛn e xaranjɛ Babilɔn xuiin nun a sɛbɛnle ma. ⁵ Mangan mɔn yi e soqe keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dɔlɔne yi. E xaranma nɛn jɛɛ saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla kɛ mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune yɛ, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷ Mangana tande xunna yi xili nɛnɛn sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitiasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

8 Daniyeli yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dɔlɔn na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yete raharamu. 9 Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mɔn yi kininkinin a ma. 10 Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yeε ra, n kannu, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lɔma ayi nɛn ε fe ra.” 11 Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa, 12 “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. 13 Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nɛn naxanye mangana a donseen donma, i nxɔ donse feen yebe nayi alo i naxan toxi.” 14 Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. 15 Xii fu danguxina, a yi a to e kende, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. 16 Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔlɔn pɔxɔn na.

17 Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe sebexin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔε xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. 18 E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. 19 E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a kenɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. 20 Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxilimayaan

---

* **1:8:** Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔna ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹ Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jεε singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan jεε firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bejin. ² A yi woyimene nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiye bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiye bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiye ye ba nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a natε fa fala xa ε mi n ma xiye ni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nεn dungi dungi yeεn ma, ε banxine fan yi kala fefe! ⁶ Koni xa ε mɔn nɔ n ma xiye nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sɔtɔma nεn n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbegbe. Nanara, ε xa xiye nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiye fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.”

⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dija han waxati gbεε bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kalε. ⁹ Koni, xa ε mi n ma xiye fala n xa, jaxankata kedenna sama ε birin fari nεn. E faxi wulen nun yanfantanya falan nan

tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxεε. Nanara, ε n ma xiye n fala n xa, nayi n na a kolonma nεn fa fala ε nε a bunna fale nεn.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunuɲani ito yi naxan nε na ligε naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun ɲinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxɔdinxi, na xɔdɔxɔ. Muxu yo mi nε na yabin soε i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹² Nayi, mangan yi xɔlɔ, a bɔɲen yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nεn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Alayi xiye n lankεnεmaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini ɲɔxɔ luun nun xax- ilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xɔdεxε sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fεma, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiye n nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli

yi fe toon ti kœen na alo xiyena, fe luxunxin yi lankenemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!
Amasotɔ a tan nan gbee kolonna nun senben na.

²¹ A tan nan waxatin nun a keɲane maxetema:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankenemayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kenenna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilɔn fekolonne faxa. Siga n na mangan yetagi. N xa a xiyen bunna fala a xa.” ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiyen bunna fale mangan xa.” ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitisasari, a naxa, “I tan nœe xiyen nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔdinxɪ fekolonne nun ɲinan kanne nun woyimɛne nun yiimatone ma, ne sese mi nɔɛ i ya xiyeɛn nun a bunna falɛ i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xɔnna ma. A nɔɛ fe luxunxine yɛ mayalanɲɛ. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyeɛn nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirɛ fe famatɔne ma. Awa, naxan fe luxunxine yɛ mayalanma, na bata i rakolon fe famatɔne ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi yɛ mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangundenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yetagi, a keɲaan yi magaxuhan! ³² Xɛmaan yetɛɛn nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure fɔrɛn na, a sanne wure fɔrɛn nun bɛndɛ ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gɛmɛna nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔrɛn nun

---

* **2:32:** A xunna findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen sɛbɛxi Yereɲi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔlɔ ɲɛɛ kɛmɛ suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma ɲɛɛ kɛmɛ saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

bende ganxin denaxan yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fɔre yo, a bende ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xema yo, na birin yi lunburunɲe ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soge furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔɔ Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nema dede yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xema xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan senben xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nen, na xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nen, koni wuren xɔdɔxɔn ɲɔxɔndɔnna taranma a yi nen, bayo i wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nen, bode fɔxɔn yi xetunɲe ayi. ⁴³ I wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanɲe alo wuren nun bende ganxin to mi basanɲe.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore,

na mangayana nde rafama nen naxan mi kale habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbete non bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxori, koni a tan yeteen luma nen habadan. ⁴⁵ Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenje geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun benden nun gbeti wuren nun xemaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yeen na. Nondin nan xiye ni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan boxon ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankenemayama. Bayo i bata no wundo feni ito ye mayalanje.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a doxo Babilon yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilon fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilon boxon fe yeban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yeteen yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

---

† **2:44:** Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan folo, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yebaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunu ya yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mon buma habadan ariyanna yi.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xεmaan nafala. A kuyan nɔngɔnna yε tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngɔnna yε sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yεtagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra: ⁵ E na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi, ε bira bɔxɔni, ε yi sawura xεmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nεn sulun tεeni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε,

---

* **3:6:** Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

siyane nun bənsənnə birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yeteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuɲa yi. ¹⁰ Nxu kannə, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin birε a bun, a yi a batu, na kannə wolima nɛn sulun tɛɛni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yetɛɛn Babilɔn bɔxɔn fe yɛbaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bɔtε mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xεmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bɔɲɛn yi te a xɔlɔ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xεmɛne ra a yetagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ɲəndin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, ε mɔn mi sawura xεmaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε sɔnɔn, ε bira, ε yi sawura xεmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa ε mi a batu, ε rawolima nɛn sulun tɛɛni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yetε makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabe,

nxo Ala, nxu walima naxan xa, na nɔɛ nxu ratangɛ. A nxu ratangama sulun xapɛn ma nɛn e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na ligɛ, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xɛmaan batue i naxan nafalaxi.”

E woli fena tɛɛni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mɔnɛ han! A yɛtagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yɛɛ xɔri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dɔxɔɲa ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yengɛsona ndee yamari naxanye maxɔdɔxɔ a gali diine yɛ, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tɛɛ xapɛni. ²¹ Na xɛmɛ saxanna yi xidi, e marabɛri baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tɛɛ xapɛ tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tɛɛni, tɛɛn yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon ɲaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tɛɛ xapɛni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tugaɲɛ ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tɛɛn tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ɔn Mangana!” ²⁵ A mɔn naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tɛɛn tagi, tɔɔya yo mi e ma. E naaninden kɛɲaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

---

† **3:19:** Sulunna mɔn fale fa fala furuna.

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xajɛn dɛ ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikɛne, ɛ mini, ɛ fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tɛɛn tagi. ²⁷ Bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tɛɛn mi nɔ yo sɔtɔxi na xɛmɛne fatin ma. E xunseɛne mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tɛɛn xiri mi dɔxi e ma. ²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikɛne ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbɛtɛ batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafɛya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni segeɛma dungi dungi yɛɛn nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nɛ makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi xɛrane rasiga siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɲa yiren birin yi, a naxa, Bɔɲɛsa gbeen xa lu ɛ xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yɛba ɛ xa Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene sɛnbɛn gbo. A mangayana, habadan mangayaan na a ra. A nɔyaan luma nɛn mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.

4

Mangan xiyen firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bəɲe xunbenla nun ɲaxunna nin n ma mangaya banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne ra n fɛma alogo e xa n ma xiyen bunna fala n xa. ⁴ Woyimɛne nun ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma xiyen yɛba e xa, koni e sese mi nɔ a bunna fale n xa. ⁵ A raɲanna, Daniyeli fan yi fa n fɛma naxan mɔn yi xili Belitisasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sariɲanxine niina a tan yi. N yi n ma xiyen yɛba a xa, ⁶ n naxa, “Belitisasari, woyimɛne kuntigina, n na a kolon fa fala ala sariɲanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yeɛ rakɔɲinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi,
naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,
a magaxu ayi,
a kondan yi texi nɛn han kuyena.
A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A ɲɔxɔndene yi fan,
a bogine yi wuya han!
Birin balon yi a kɔɛ ra.
Burunna subene yi fama a nininna bun.
Xɔline yigiyaxi a yiine kɔɛ ra.

Daliseene birin yi e donna sətəma a bogin nan xən.

¹⁰ N xaxinla tooni,
n naxan to n ma saden ma,
n yεεn tixi,

n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode
keli kore xənna ma.

¹¹ Na yi sənχə fangan na,
a falan ti iki, a naxa,
‘E wudini ito rabira,
ε yi a yiine sege,
ε yi a nəχəndene ba a ma,
ε yi a bogine raxuya ayi.
Subene xa e giye a bun,
xəline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bəχəni
ε yi a xidi wuren nun sula yəlnxənna ra,
a yi lu xεεn ma seχεn xəre ra.
A xa yikun xiila ra,
a yi a balo seχεn na
alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxεtεma nən,
sube xaxinla yi so a yii.

Nεε solofere danguma a xun ma nən.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,
maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi
alogo daale xa a kolon
fa fala Ala Matexin nəən nabama
adamadiine mangayaan fari.

A a soε muxε yii naxan na rafan a ma,
hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiye
naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitisasari, i
xa n xiye bunna fala n xa, bayo n ma bəχən fe

kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna fale n xa. Koni i tan nɔe bayo ala sariɲanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiyeɲ yɛba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangangan yi a fala, a naxa, “Belitisasari, xiyeɲ nun a bunna nama i kuisan.” Belitisasari yi a yabi, a naxa, “N kanna, a yi lan nun, xiyeɲ xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarɔxɔne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboɛ, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan konden texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan ɲɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xɔline e tɛɛn sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi sɛnbɛ kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɲa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mɔn yi kantani sariɲanxine keden to godɛ keli kuye, a naxa, ‘Ɛ wudini ito rabira, ɛ a kala, koni ɛ dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni ɛ a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xɛɛn ma sɛxɛn xɔrɛ ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han ɲɛɛ solofere yi dangu a xun ma.’ ”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yɛba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²² I kedima nɛn adamadiine tagi, i sa i damakɛ burunna subene yɛ. I i dɛgema sɛxɛn nan na alo ɲingene. I mɔn yikunma xiila ra nɛn ɲɛɛ solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan

fima muxun ma naxan na a kenɛn. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxɛtɛma i ma nɛn i na a kolon, a nɔɔn naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luyɛ bɔɲɛ xunbenli nɛn.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɔɛ ra Babilɔn yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n sɛnbɛn fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mɔn yi mangan dɛni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sɛnbɛn bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nɛn muxune tagi, i sa i damakɛ burunna subene tagi, i yi sɛxɛn don alo ɲingene, ɲɛɛ solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxɛ yi naxan na a kenɛn.” ³⁰ Na waxatin yɛtɛni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine yɛ, a sɛxɛn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsɛxɛn yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yɛɛn nate kuye, n xaxinla yi xɛtɛ n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nɔɔn findixi habadan nɔɔn na e nun naxan ma

mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na. ³² Sese mi dunuɲa muxune senben na Ala yeɛ ra yi. Naxan na a kenɛn, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bɔxɔn ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yeɛ ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nɔɔn mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbɛdeni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xɔnna mangana yoon a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A nɔɛ muxune magode nen naxanye e yete yitema.

5

Seɓeli magaxuxina

¹ Lɔxɔna nde, Manga Belisasari yi ɲaxaɲaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minɲe e xɔn. ² Dɔlɔn to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xema daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalɛn taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a ɲaxanle nun a konyi ɲaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xema igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a ɲaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi

---

* **5:2:** Konyi ɲaxanle nan ne ra, a naxanye soto a ɲaxanla ra.

lu alane batuε, xεmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun γεμε alane.

⁵ Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu degen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxete, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bonbe e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yiimatone nun komo kanne ra. A yi a fala Babilon fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xema jeren yi bira a kee, a mon yi mangaya tiden saxanden soto boxoni ito yi.” ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi no sebenla xaranje, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisari mon yi gaxu han, a yetagin yi maxete, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sonxo xulin me, a so jaxajaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxete. ¹¹ Muxuna nde i ya boxoni, ala sarjanaxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun jinan kanne nun yiimatone nun komo kanne kuntigin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lonnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitiasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mon sandane yebama, a maxodin xodexene yabima.

Nanara, ε xa Daniyeli xili. A noma nen a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe me a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan ρoxon mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nen fekolonne nun ρinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi noxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a me a i noe feene bunne yebene, i yi maxodin xodekene yabi. Iki, xa i no sebenli ito xaranje, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xema jeren yi bira i koe, i yi findi boxon mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun noron fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bonsonne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xon, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bojen yi xodaxo han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbedeni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle foxo ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin

nan nɔɔn nabama adamane mangayaan xun na. A muxe nan findima mangan na, a na wa naxan xɔn.”

²² “I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³ I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yetagi. E yi dɔɔn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya naxanle nun i ya konyi naxanle. I yi alane batu, gbetin nun xεmaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gεme alane, naxanye mi se toma, e mi fe mεma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuɔa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sebenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeεn ma naxan seβexi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra:

‘MENE’ na bunna neεn fa fala ‘Yatena.’
Ala bata i ya mangayaan ɔxɔn yate,
a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna neεn fa fala ‘A maliga.’
I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefɔ.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna neεn ‘Mayitaxunna.’
Bayo i ya ɔxɔni taxunma nen,
a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisasari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xεma nεren yi bira a kɔε, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden sɔɔ. ³⁰ Na kɔεen yetεen na, e Babilɔn manga Belisasari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan soto a jee tonge sennin e nun firin nan ma. ² Dariyusi yi a ragidi a xa boxone manga keme e nun maxonen ti a gbee yamanane xun na. ³ A yi manga gbee saxan boxo e xun na boxone mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tonone xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye. ⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun boxone mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a boxo feni boxon birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun boxone mangane yi feren fen folo a tjege feen na lan boxona feene ma. Koni e mi kii yo soto, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sote Daniyeli tjege feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun boxone mangane birin yi siga mangan fema e bode xon. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan soto habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun boxo kanne nun boxone mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tonni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbeteba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tonni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.” ¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tonna seben fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin,

a yi te a sangansoon kœ ra naxan foye suxuden dœene yi rabixi Yerusalên binni. Dœxœna ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanœ, a yi Ala maxandima.

¹³ Nayi, e siga mangan fœma, e yi mangana tœnna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tœnna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbœœ ma a xandideni hanma muxu gbœœ ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nœn?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nœndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxœœ.”

¹⁴ E mœn yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatœxi sese ra hanma i ya tœn yisarinxina. A Ala maxandin nabama dœxœna ma saxan sogen ma.”

¹⁵ Mangan to na mœ, a yi kœntœfli kati, a yi a ragidi a bœœni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fœma, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinœ a tœri saxin nun lanma xui sebœxina mangan xœn, na xa maxœœ.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sœnœyani, na xa i rakisi.” ¹⁸ E yi fa gœmœna nde ra, e a dœxœ yinla dœ ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxœœ Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan

yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi jaxalan yo mi fa a fema, xixoli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui soxolexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sonoyani, na naxi i rakise yatane ma nen ba?”

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan soto habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe jaxi ligaxi n na, bayo n findixi sontaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe jaxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxolode yo to a ma, amasoto a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tojegexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e jaxanle. Benun e xa yinla xonna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xonne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bonsonne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye boxona ngaan ma, a naxa, “Bore xunbeli gbegbe xa lu exon ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma boxon birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a ye ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A neen habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A noon luma nen han a rajanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima, a mantaxane nun kabanako feene ligama

kuyen nun bəxən ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisari a mangayaan ɲεε singena Babilon yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiye nun a fe xonne sεβε. ² Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nɛn n ma kœ ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin fəxə ige gbeen xun ma.”

³ “Sube magaxuxi naanin yi mini fəxə igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun səndəmɛn yi so a yii.”

⁵ “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fəxə kedenna ma. Nɛnsɛn xəri saxan yi a dɛ, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xəyi se gbeen don.’ ”

⁶ “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbɛtɛ to alo tagi suxu ɲari. Xəli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. ⁷ Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kœ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxədxə han a dangu ayi. Wure ɲin belebelene yi a dɛ ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dənxene bira a sanne bun. A tan nun sube fəlɔne

sese keden mi yi a ra, feru fu nan yi a ma. ⁸ N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feru xuridina nde yi mini e tagi, a feru foloyixi saxanne yi tala a yee ra. Awa, yee firin yi na fenna ma alo adaman yee na e nun dena naxan yi falan tima de naxun na.”

⁹ N yi lu a matoe,
gbedene yi doxo.

Habadan Siin Kanna yi fa doxo.

A dugine yi fixa alo nonona,

a xunxexen luxi alo garina,

a gbeden luxi alo tee dege,

sanna digilixine yi degema a gbeden ma

alo wonson teena.

¹⁰ Baan yi minima a yetagi

a degema teen na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatetaren yi tixi a dexon.

Nayi, kitisane yi e magodo,

e kitabune rabi.

¹¹ N yi lu a matoe:

Waso falane fe ra

fenna yi naxan falama,

e sube naaninden faxa n yee xori.

E yi a binbin woli teeni, a gan.

¹² “Suben bonne fangan yi ba e yi,

koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³ N yi a matoma n ma ke ra tooni,

a mato: adamadi maligan yi fa

sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,

e a maso a ra.

14 Sɛnbɛn nun xunnayerenna nun mangayaan yi
so a yii,

alogo siyane nun bɔnsɔnne birin xa a batu
naxanye xuine birin falama.

A nɔɔna, habadan nɔɔn na a ra
naxan mi danguma mumɛ!

A mangayaan mi kalɛ habadan!”

15 “N tan Daniyeli, n xaxinla yi naxamin n kui, n
ma fe toone yi n kuisan. 16 N yi n maso na muxuna
nde ra, n yi a maxɔdin feni ito xunna yetɛɛn na.

17 A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi
naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi
naxanye kelima dunuɗa yi. 18 Koni Ala Matex-
ina muxu sariɗanxine mangayaan sɔtɔma nɛn,
mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne
habadanna.’ ”

19 “Na xanbi, n yi wama fixɛn sɔtɔ feni sube
naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden
mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure ninne yi naxan
dɛ ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine
donma, a e laxun a a dɔnxɛne mabodon. 20 N mɔn
yi wama ferɪ fune fe kolon feni, e nun fenna naxan
mini, a yi saxan nabira e yɛ, na fenna naxan yɛɛ
firin yi a ma e nun naxan dɛ yi yetɛ yigbo falane
tima, a mɔn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

21 “N yi a matoma, a yi muxu sariɗanxine
yɛngɛma, a nɔ dɛɛn sɔtɔ e ma. 22 Han Habadan
Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina
muxu sariɗanxine ma. Waxatin yi a li, muxu
sariɗanxine yi mangayaan sɔtɔ.”

23 “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena,
mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuɗa
yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a

ra. A bəxəna ngaan sətəma nən, a a yibodon, a a lunburunje ayi.’ ²⁴ Feri fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbete kelima nən e tan xanbi ra, e nun a fəlone keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nən. ²⁵ A fala jaxine tima nən Ala Matexin ma, a yi muxu sarijanxine kasari, a wama nən a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu sarijanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nən, e nəən bama a yii nən, e a kala, e a raxəri habadan. ²⁷ Mangayaan nun nəən nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nən Ala Matexina yama sarijanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nə kanna ngaana a batuma nən, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nən n ma miriyane ra, n yetagin yi maxete. N yi falani itoe ramara n bəjeni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kətəna

¹ Manga Belisari a mangayaan je saxandena, n tan Daniyeli, n mən yi fe toon ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon kui, a liga n ye ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wəlayi xuden de. ³ N yi n yeen nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dexən ma. Feri kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dənən na, na kuya boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wole sogegododen binni e nun kəmen fəxən nun yiifari fəxən binni. Muxu yo

mi yi nœ a ratangε a sɛnbɛn ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a sɛnbɛn sigan gboε ayi.

⁵ N yi n maɲɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Feri magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma. ⁶ A fa han konton ferri firin kanna yireni, n naxan to xuden dɛxɔn. A fɔɲɛn a ma a fangan birin na. ⁷ N yi a to a masoε kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a ferri firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a bε a yii.

⁸ Kɔtɔn sɛnbɛn yi gbo ayi han! Koni a sɛnbɛn to gbo ayi, a ferri gbeen yi gira. Ferri rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹ Ne yε, ferri xurin yi mini keden ma, naxan sɛnbɛn yi gboma ayi yiifari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan. ¹⁰ A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yetɛɛn xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire sariɲanxin nabira. ¹² Fata a murute ɲaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a sɛnbɛn bun ma. Fenna yi ɲɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ dɛɛn sɔtɔ a kewanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin mε, maleka gbɛtɛ yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sariɲanxin nun ganla yibodonna fe?”

14 A yi n yabi, a naxa, “Ɖɔ ɲinbanna nun xɔtɔn wuli firin kɛmɛ saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sariɲanxin mɔn yi rasariɲan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

15 N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mɔn yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dɛxɔn ma naxan nun muxun maliga. 16 N mɔn yi muxu xuiin mɛ Wɔlayi xuden tagi, a yi sɔnxɔ, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” 17 A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati raɲanna nan gbee a ra.” 18 A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

19 A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xɔlɔn ɲan waxatini, bayo waxatina nde saxi a ɲanna ma. 20 I kontonna naxan toxi feru firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. 21 Kɔtɔ maxabexin tan, Gireki bɔxɔn mangan nan na ra. Feru gbeen naxan yi a yeɛne longonna ra, e manga singen nan na ra. 22 Fenna to gira, feru naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a bɔxɔni, koni e mi fanga sɔtɔma alo a tan.”

23 “E mangayaan na ɲan, murutelane na ɲaxu ayi, manga dɛ ɲaxuxi yii radon tiina nde kelima nɛn. 24 A sɛnbɛn gboma ayi nɛn, koni a tan yetɛɛn fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nɛn, a yi nɔ dɛɛn sɔtɔ a kɛwanle yi, a sɛnbɛne halagi e nun siya sariɲanxina. 25 A lugoxi kɔtɛn na, a nɔma nɛn bonne yanfadani. A wasoma nɛn a sondonni,

a muxu wuyaxi raxarima nen naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nen Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Ninbanna nun xotɔn ma fe toxin naxan ito ra, jɔndin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasɔtɔ a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n tɔgbɔ mangan hayune ra. N yi kɔntɔfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bɔnsɔnni, na yi findi mangan na Babilɔn yamanani. ² A mangayaan jɛɛ singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xɔn ma, a a daxa jɛɛ tonge solofere xa kamali Yerusalɛn taan kala xanbini, fata jɛɛne yatɛn na Alatala naxan fala Nabi Yeremi xa.* ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yɛɛ rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi sɔn kanne ra, nxu bata murutɛ i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane

---

* **9:2:** Yeremi 25.11-12

yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To loxoni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasi-gaxi amasoto e tinxintareyaan xon ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxo manga gbeene nun nxo manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxo Ala, i nxu mafeluma i ya kinink-ininni, hali nxu to murutexi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxo Ala, i to nxu maxodin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxo kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I toroya gbeen nafa nxu ma Yerusalen taani naxan joxondon munma godo yire yo yi ¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na toron birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxo Ala. Nxu munma fata nxo hakene ra, nxu mi i ya jondin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi toroyani ito rafadeni nxu ma. Amasoto Alatala nxo Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

¹⁵ “Marigina, nxo Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbemaan na, naxan

xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sɔnmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xɔlɔn ba Yerusalɛn taan ma, e nun i ya geya sariɲanxina, i nama fitina mɛn kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakɛne bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yɛɛ ra. ¹⁷ Awa, nxɔ Ala, i xa i ya walikɛna maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yɛtagin nɔrɔn xa godo i ya yire sariɲanxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mɛ, i yɛɛn nabi i yi nxɔ taa xɔnna mato, i xinla maxandin dɛɛn de! Amasɔtɔ nxu mi i maxandima nxu kɛwali tinxinxine xɔn ma fɔ i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a ramɛ! Marigina nxu mafelu, i ɲɔxɔ lu. A raba, i nama bu i yɛtɛna fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiyɛ, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanɲɛ, n ma Ala, a geya sariɲanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, ɲinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyɛli n bata fa mɔn alogo i xa nɔ famun tiyɛ. ²³ I mafanna fɔlɔxina, bataxina nde yi mini, n faxi nɛn, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Nɛɛ solofere dɔxɔde tonge solofere nan saxi i ya siyaan nun i ya taa sariɲanxin xa, alogo murutɛn xa ɲan, dan yi sa yulubine ra,

alogo hakene xa xafari,
 habadan tinxinyaan yi fa,
 alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali,
 alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalen mən xa yitən, a ti, han Manga sugandixin faana, jεε solofere dɔxɔde solofere nun jεε solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mən tima nən koni a waxatine xɔdɔxɔma ayi nən. ²⁶ Na jεε solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nən, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nən, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan najanna fama nən alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen najanna. ²⁷ Jεε solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nən. Na jεε solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nən, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a najanna li naxan nagidixi a xa.”

10

*Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena:
 Malekana*

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan jεε saxandeni, Ala yi falana nde lankεnemaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nəndin nan na falan na fa fala yengε gbeen kelima nən. A na falan famu fe toon nan xən alo xiyena.

---

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen sεbεxi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri naxumεn yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔɲεn nun naaninna, n yi baa gbeen dεxɔn ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yεεn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixεna a ma e nun xεmaan yεtεεn tagi xidin xidixi a tagi.

⁶ A fatin dεgεma a ma alo gεmε fixεna. A yεtagin mayilenma alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn. A yεεne ligaxi alo tεε dεgεna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo sεtεn xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dεxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi ɲan n yi, n yεtagin yi maxεtε, a tɔɲɔn. ⁹ N yi a fala ti xuiin mε. N yi a fala xuiin mεma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yεtagin yi lan bɔxɔn ma.

¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dεεn de, bayo n xεxi i tan nan fεma iki.” A to na falan ti n xa, n keli dengenɲε ayi. ¹² A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔɲeni i xa famun fen, i yi i yεtε magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi ramε. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yεε ra nεn xii mɔxɔɲεn nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yεtεεn yi fa n mali. Nayi, n nadigi

nɛn Perise mangane fɛma. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yɛɛn na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n dɛ kidin na, n yi n dɛni bi. Naxan yi tixi n dɛxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kanna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɲɛn xa xunbeli. I sɛnbɛ so, i wɛkile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kanna xa falan ti, bayo i bata n sɛnbɛ so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xɛtɛma, n xa sa Perise Yinna Mangan yɛngɛ. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nɛn. ²¹ Koni naxan sɛbɛxi ɲɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliyɛ n yaxuni itoe xili ma fɔ ɛ gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yɛngɛni Dariyusi Mede kaana mangayaan ɲɛɛ singeni.”

² “Iki n xa ɲɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nɛn, a naaninden nafunla sɔtɔma nɛn dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin

naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun senbe gbeena. Naxan na a kenɛn, a na rabama nen. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn senben mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nen, a radangu gbeteɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ senbɛmaan nan na. ⁶ Neɛna ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii tɛmɛn fama nen kɔmɛn fɔxɔn mangan fɛma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xɛmɛn nun a senben mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun. ⁷ Dii tɛmɛna xabilan muxuna nde kelima nen a baba jɔxɔni, a fama nen kɔmɛn fɔxɔn mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yengɛ, a e nɔ. ⁸ A mɔn sigama e suxurene yetɛɛn na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xɔnne gbeti daxin nun xɛma daxina. Na xanbi, a lu jɛɛ dando, a makuyaxi kɔmɛn fɔxɔn mangan na. ⁹ Kɔmɛn fɔxɔn mangan sigama nen yiifari fɔxɔn mangana yamanani, koni a mɔn xɛtɛma nen a bɔxɔni.”

¹⁰ “Kɔmɛn fɔxɔn mangana a diine yitɔnma nen yengɛ so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeɛn na alo fufaan naxan bɔxɔnma, a mɔn yi xɛtɛ a yamanani. A fuma a

yaxuna taa makantanxina nde ma nen. ¹¹ Yiifari fəxən mangan xəlxina, a yi mini yengəsodeni kəməñ fəxən mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nen yengəni. ¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nəde sətəma.”

¹³ “Amasətə kəməñ fəxən mangan mən fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a fələñ na. Waxati dando nun yee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari fəxən mangan xili ma. Hali gbalotəna ndee murutəma nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵ Kəməñ fəxən mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kəndəne mi a yee ratiye. E fangan janma nen. ¹⁶ Naxan na rafan kəməñ fəxən sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A dəxəma Yamana To Fəjini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fəxən mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii təməñ fi feni yiifari fəxən mangan ma a jaxanla ra, alogo a nədeən sətə a ma kii naxan yi, koni a fe yitənxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nen yamananə xili ma naxanye fəxə igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kəwanla kalama nen hali a tan yetəen mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa

makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sənən.”

²⁰ “A ɲɔxɔn yibiran fitinatɔna nde rafama nen yamanan faji yireni. Koni soqe dando, a halagima nen, a mi fata xɔle ra, a mi fata yenge ra.”

Manga ɲaxina fe kɔmɛn fɔxɔni

²¹ “Muxu rapaxuxina nde tima nen a ɲɔxɔni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bɔɲɛ xunbeli waxatin tagini, na xɛmɛn fama nen mangayaan tongodeni kɔtɛne ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi sɛnbɛmaan na hali a xɔyine to mi wuya. ²⁴ Bɔɲɛ xunbenla waxatini, a sa fumama nen bɔxɔn nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a benbane mi nɔ naxan ligɛ. A yengɛn tɔnɔne yitaxun e nun nafunla nun sɔlɔ feene. A kɔtɛn nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wɛkilɛn nakelima yiifari fɔxɔn mangan xili ma nen. Yiifari fɔxɔn mangana a yitɔnma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe sɛnbɛmaan nakeli. Koni a mi nɔn sɔtɔma, bayo e yanfan dɔxɔma a ra nen. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e sɔndɔmɛne rafexi fe ɲaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasɔtɔ a rapanna waxati munma li. ²⁸ Kɔmɛn fɔxɔn mangan xɛtɛma nen a konni e nun sɔlɔ fe

wuyaxi. A bənen tema Layiri Sarijanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, kəmen fəxən mangan mən fuma nen yiifari fəxən ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nen sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yəntə, a xetema a xanbi ra nen. A xələn soma layiri sarijanxin xun na nen. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a jəxə luma nen ne xən.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nen, e makantande sarijanxin xun kala. E tənna dəxəma nen ləxə yo ləxə saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matəxən xən nen. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixədxəma nen e tondi a yii. ³³ Fe yeε toone yamaan ye, ne muxu wuyaxi xaranma nen, koni nde dagalanma ayi nen waxatina nde yi silanfanna nun tēen nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanje ayi na waxatini, e mali siyadi sətəma nen, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nen nafiyan. ³⁵ Fe yeε toone ye, nde faxama nen, alogo e sayaan xa yamaan sarijan, a a yixa, a fixa han waxati rajanni, bayo a mi fe fə waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxənna. A a yitema nen, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nen muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nen han Alaa xələn yi defe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nen.

* **11:33:** Silanfanna: Sofane yengeso dege mana.

³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, naxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nen. ³⁸ E naxani, a tan makantandene ala binyama nen a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nen xemaan nun gbetin nun baxo bun nafunle ra, e nun se xonne. ³⁹ E nun na ala xonen fuma nen taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a non fi a ma muxu wuyaxi xun na, a baxone fi a ma a kontonna ra.”

⁴⁰ “Waxati rananni, yiifari foxon mangan kelima a xili ma nen, komen foxon mangan soma a xun na nen alo foye gbeena e nun a yenge so wontorone nun soo kanne nun yenge kunki wuyaxi. A tan sigama nen yamanane kuine yi, a baxon e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofarin kui nen, muxu wuyaxi yi dagalanje ayi, koni Edon nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sotoma a yii nen. ⁴² A non sama nen baxo wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sotoma. ⁴³ A non sotoma nen Misiran nafunla birin xun na e nun xemaan nun gbetin nun muran xonne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nen a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun komen foxon xibarune fama nen a magaxudeni, e nun xolo gbeen sigama nen kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxori. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nen baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rananna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati rananna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nen

naxan i ya yamanan kantanma.
 Na findima waxati xɔdɛxɛn na nɛn
 naxan ɲɔxɔn munma liga
 xabu yamanane fɔlɔni han iki.
 I ya siyaan muxune kisima nɛn
 naxanye xili na taran seɓɛxi nii rakisin kitabun
 kui.

² A gbege naxanye xima bɔxɔn bun,
 ne xulunma ayi nɛn.

Ndee habadan nii rakisin sɔtɔma,
 ndee yalagima nɛn, e yagi habadan!

³ Fe yɛɛ toone yanbanma nɛn
 alo kore xɔnna lonni yalanna,
 naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,
 ne dɛgɛma nɛn alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni,
 kitabuni ito balan, han waxati rajanni. Nayi, a
 wuyaxi a xaranma nɛn, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, daɲɔxɔ
 firin gbeteye yi mini, boden tixi baan fɔxɔ kedenni,
 boden tixi fɔxɔ kedenni. ⁶ E keden yi falan nasiga
 xɛmɛn ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi
 tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe
 magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan
 yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen
 binni, n yi a xuiin mɛ, a naxa, “N bata n kɔlɔ Ala
 xinli naxan mi ɲanma habadan, feni itoe buma
 nɛn han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamal-
 ima nɛn, koni fɔ muxu sariɲanxine senben na ɲan
 fefe.”

⁸ N yi a mɛ, koni n mi a yɛɛ to, n yi a fala, n naxa,
 “N kannu, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nen wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nen, e fixa, e xelexele. Naxudene a kobin nabama, a mi nae a yee toe. Fe yee toone a famuma nen.”

¹¹ “Xabu lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dɔxɔn na a funfuni, xii wuli keden keme firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sewan na kanna xa naxan na dija han xii wuli keden keme saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a faɲin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mon kelima nen alogo i xa i keen soɔ waxati rajanni.”

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78